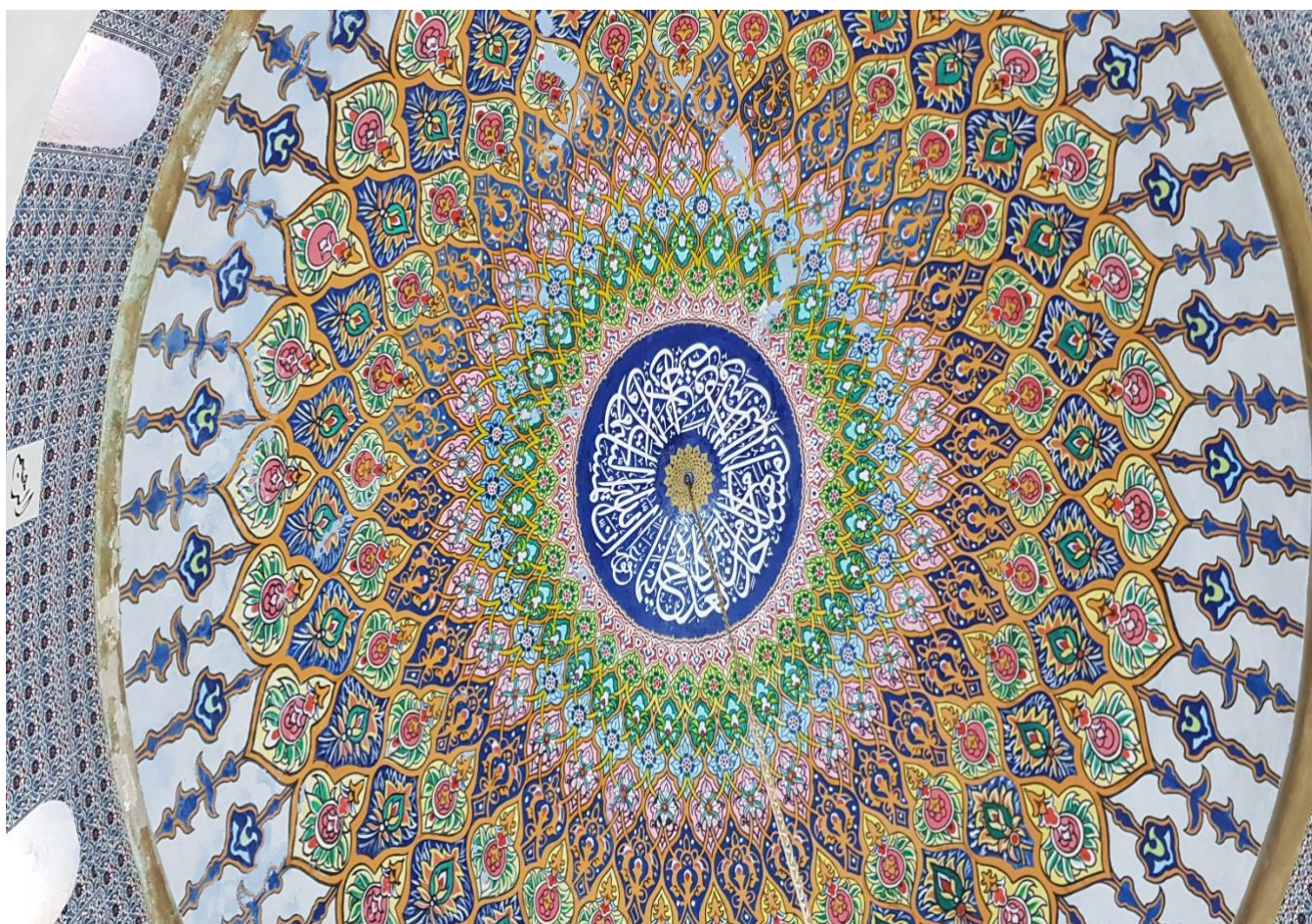

Czterej imamowie – Część druga: Imam Malik

Imam Malik jako dziecko często bawił się ze swoimi gołębiami. Pewnego razu, kiedy miał około dziesięciu lat, rodzina zasiadła do obiadu, a jego ojciec przepytывał swoich synów z kwestii związanych z prawoznawstwem islamu (fiqh), z rozumienia różnych zasad. Imam Malik nie znał odpowiedzi, za to jego starszy brat szybko jej udzielił i to poprawnie. Ojciec powiedział do niego: “To te gołębice rozproszyły cię od zdobywania wiedzy.” Rozzłościło to młodego Imama Malika, uderzyło go. Do tego stopnia, że postanowił przyłożyć się do nauki. Kiedy jego matka widziała, jak się złości, kazała mu się umyć i założyć najlepsze ubrania, spryskała perfumem. “Teraz możesz iść zdobywać wiedzę od uczonych z Medyny” – powiedziała i zabrała go do Masdżid al Naba’i (Meczetu Proroka solallahu ‘Alajhi ła sallam). Zobaczył tam 70 różnych imamów, każdy nauczał inną grupę ludzi. Wybrała na nauczyciela swojego syna imama o imieniu Rabi’ah Ibn Abd Ar Rahman. Nakazała Imamowi Malikowi w pierwszej kolejności nauczyć się jego doskonałych manier, z których był znany, a potem islamu.

Zapał do nauki pozostał z nim do końca życia. Kiedy Imam Malik miał szesnaście lat, w Dniu święta ‘Eid, gdy pozostali studenci świętowali, udał się do domu Imama Zuhri, z piórem i swoimi książkami. Czekał na niego na zewnątrz przez długi czas, aż zauważyła go służąca imama i poinformowała o jego obecności, więc zaprosił go do środka. Był przekonany, że przyszedł przyłączyć się do świątecznego posiłku. Kiedy zaoferował mu jedno z dań, Imam Malik odpowiedział: “Nie przyszedłem po jedzenie.” “Zatem co cię sprowadza?” – zapytał gospodarz. “Chcę się od ciebie uczyć. Powiedz mi

proszę hadis.” – odpowiedział. Zasedli zatem do nauki i przekazał mu czterdzieści hadisów z pełnym łańcuchem przekazujących, Imam Malik wszystko zapisywał. Kiedy skończyli, poprosił o więcej. Imam Zuhri nakazał mu je zapamiętać, wtedy mogą kontynuować. Imam Malik odparł, że już je pamięta. Mało tego, kiedy Imam Zuhri to sprawdził, powtórzył on je wszystkie bez żadnego błędu, z całym łańcuchem przekazujących, po zaledwie jednorazowym spisaniu ich. Kiedy skończył, Imam Zuhri kazał mu wstać. “Pozwól mi się ci przyjrzeć, bowiem jesteś niczym naczynie do wypełnienia wiedzą. Jesteś jedną z tych wyjątkowych osób.”

Imam Malik Ibn Anas, Rahmatullah ‘Alajh, urodził się w 93 roku Hidżri/w 711 roku (istnieje też druga wersja jego daty narodzin), w Medynie. Jego rodzina wywodziła się z Jemenu, dziadek migrował do Medyny. Jego ojciec był at Tabi’ii (osoba, która spotkała towarzyszy Proroka solallahu ‘Alajhi ła sallam i wyznawała islam). Jego starszy brat miał na imię Al Nadir Ibn Anas. Był znanym uczonym. Początkowo mówiono: “Malik, brat Imama Nadira”. Wkrótce, wraz z wiedzą i mądrością obdarzoną go przez Allah, kolejność się zmieniła i adresowano jego starszego brata “Nadir, brat Imama Malika.” Sam Imam Malik był At Tabi’ii at Tabi’ii, co oznacza, że spotkał ludzi, którzy znali towarzyszy Proroka (solallahu ‘Alajhi ła sallam). Dziadek Imama Malika, Malik Ibn Abi ‘Amir, był przyjacielem Uthmana Ibn Affana (trzeciego kalify i zięcia Proroka solallahu ‘Alajhi ła sallam), Radiallahu Anhu i znanym uczonym. Według części przekazów pradziadek Imama Malika, Abu Al ‘Amr, był jednym z sahaba (towarzyszy

Proroka solallahu 'Alajhi ła sallam), aczkolwiek nie wszyscy historycy są w tym zgodni.

Imam Malik rozpoczął swoją przygodę z naukami islamu w wieku dziesięciu lat. Całe swoje życie spędził w Medynie, mieście Proroka (solallahu 'Alajhi ła sallam). Jedynym wyjątkiem były podróże do Mekki w celu odbycia pielgrzymki Hadżdż lub Umrah. Nigdy nie jechał na wielbłądzie lub konno na terenie Medyny, z szacunku i miłości do Proroka (solallahu 'Alajhi ła sallam). Twierdził, że nie przystoi mu unosić stóp ponad ziemię, w której pochowano Proroka (solallahu 'Alajhi ła sallam), tymbardziej jako uczonego czyli osoba reprezentująca islam. Nie odwiedzał również przywódców, kalifów, ludzi u władzy. Zamiast podróżować do Kufa w Iraku, Bagdadu i innych miejsc, w których rezydowali, czekał na nich w Mekce. Dopiero jeśli pojawili się na Hadżdż, spotykał się z nimi celem doradzenia im. Czynił to samo, kiedy przyjeżdżali do Medyny. Nigdy nie udał się do żadnego przywódcy w własnej sprawie, w potrzebie, ani nawet kiedy oni czegoś potrzebowali. Jedynym powodem ich spotkań było, kiedy przywódcy popełnili jakiś błąd, i chciał im go wytłumaczyć z perspektywy islamu. Jest to, swoją drogą, cecha wspólna wszystkich czterech imamów, trzymali się zdaleka od polityki.

Pierwszym nauczycielem Imama Malika był, jak już wspomnieliśmy, Rabi'ah Ar Ra'i. Studiował u niego przez siedem lat. Następnie został uczniem słynnego imama Abdullaha Ibn Hurmuza na okres ośmiu lat. Innymi nauczycielami Imama Malika byli imam Az Zuhri oraz imam Dza'far al Sadiq, który był wnukiem 'Alego ibn Abi Talib Radiallahu 'Anhu. Imam Malik był bardzo pilnym uczniem. Kochał hadisy i kochał swoich nauczycieli. Nieustannie dopytywał o znaczenie hadisu, prosił o powtórzenie. Wielokrotnie godzinami stał w palącym słońcu wypatrując swoich nauczycieli, by móc dopytać ich o różne kwestie. Ta miłość do nauki była powodem, dla którego został muftim i mudztahidem - osobą, która może samodzielnie patrzeć do Koranu i hadisów i zdecydować na ich podstawie rozwiązania nowych, nie zaistniałych wcześniej problemów i sytuacji ze względu na ogromną wiedzę w zakresie Koranu, sunny i teologii (tytuł mudztahida jest w islamie sunnickim zarezerwowany dla kilku pierwszych pokoleń uczonych). Jest to trudne do osiągnięcia, jest też ogromną odpowiedzialnością za każdy wydany werdykt. A jednak Imam Malik został muftim w wieku 21 lat. Sam Imam Malik powiedział: "Nie wydałem ani jednej fatły, dopóki siedemdziesięciu imamów nie uznało, że mam do tego kwalifikacje." Było to siedemdziesięciu najlepszych uczonych Medyny, specjalizujących się w prawoznawstwie i sądownictwie islamskim. Przygotowali go i zdecydowali: "Jesteś gotowy. Możesz wydawać opinie i decyzje w oparciu o Koran i hadisy." Jego podejście było nieco inne niż to Imama Abu Hanify, a także pozostałych imamów. Nie lubił

zagłębiać się w kontrowersyjne tematy dotyczące wiary ani różnic ideologii, jak miało to na przykład miejsce w przypadku Abu Hanify i Khałaridź, filozofii Arystotelesa czy wierzeń Greków. Było to poza kręgiem jego zainteresowań, częściowo dlatego, że go to nie dotyczyło, ponieważ mieszkał w Medynie. Imam Malik był bardzo tradycyjny. Nauczał między innymi w oparciu o zachowanie i praktyki mieszkańców Medyny. Skupiał się na naukach Sahaba, którzy mieszkali w Medynie i jego szkoła prawna w dużej mierze opiera się właśnie na tym. Jeden z jego uczniów, Jahja Ibn Jahja, przekazał: “Pewnego razu mężczyzna przyszedł na nasze zajęcia i zapytał: ‘O, imamie, w wersie *“Potem umocnił się na tronie – Miłosierny”*, jak wzniósł się Allah?” (sura 25:59. W tłumaczeniu angielskim użytym przez wykładowcę pisze “leveled upon” czyli mniej więcej “wzniósł się ponad”, z dodatkiem komentarza w nawiasie, że to, w jaki sposób, jest poza możliwością ludzkiego zrozumienia: tłumaczenie Dr Ghali-“thereafter He leveled Himself upon the Throne. (How He did so is beyond human understanding) (He is) The All-Merciful” – przyp.tł.). Człowiek ten próbował sprowokować Imama Malika do filozofii nad tym, o czym nie mamy pojęcia, w temacie Allah. Imam Malik nie dał się wciągnąć w jego gierki. “Nie wiemy w jaki sposób ponad. Allah jest ponad (nami), nie pod. Takie pytanie to innowacja. Wszystko co próbujesz osiągnąć to spowodowanie fitny (problemów, podziałów pomiędzy muzułmanami).” Takie było jego podejście do tych spraw.

Szkoła prawna Imama Malika, tak jak i pozostałe szkoły, opiera się na szukaniu rozwiązań w Koranie i sunnie, przekazach i zachowaniach Proroka (solallahu 'Alajhi ła sallam). Jeśli tam nie było odpowiedzi, wtedy szukał jej on w opiniach towarzyszy Proroka (solallahu 'Alajhi ła sallam). Jeśli i tam jej zabrakło, zaglądał do al idźmah, wspólnej decyzji podjętej przez sahaba lub uczonych. Do tego momentu wszystkie cztery szkoły prawne podążają tą samą drogą. Imam Malik poszedł o krok dalej i obserwował praktykę ludzi w Medynie, jako że mieszkało w niej ponad 120 tysięcy Sahaba. Byli uczeni, którzy się z nim nie zgadzali w tej kwestii. Szanował ich opinie, ale wolał swoją (niemniej przypominam, że był muftim i miał pełne kwalifikacje do trzymania się swojej opinii, wierząc że jest to ta właściwa - przyp.tł.). Jeśli nie znalazł odpowiedzi pośród tego, jak zachowywali się potomkowie sahaba, korzystał z jednej z metod Abu Hanify, metody porównania do już istniejącego zarządzenia. Np na zasadzie "uczeni mówili, że palenie papierosów jest niezalecane, ale odkąd odkryto jak negatywny mają wpływ na zdrowie, my zarządzimy, że są haram, tak jak ma to miejsce w przypadku narkotyków lub alkoholu." Imam Malik miał również inne podejście od reszty imamów do trzech kwestii. Pierwszą rzeczą był tzw al istihsan, co oznacza "lepsze z dwóch rozwiązań prawnych." Porównawszy dwa rozwiązania, wybierał to łatwiejsze, lepsze. Jego drugą metodą działania było sadd adh dhara'i, co oznacza ustalanie co jest dozwolone, a co nie, na podstawie tego, do czego to prowadzi. Na przykład, jeśli prowadzi to do zniszczenia, należy to wyeliminować za wczasu. Trzecią kwestią było al

masalih ar mursala – “korzyść społeczna”. Według jego nauk jeśli coś prowadzi do cierpienia społeczeństwa, należy tego zabronić, nawet jeśli jest to halal, by zatroszczyć się o dobro ogólne ludzi. Te trzy kwestie uczyniły szkołę prawną Imama Malika najbardziej elastyczną.

Imam Malik stworzył niesamowitą książkę, jej tytuł to “Al Mułatta Imam Malik.” Jest to zbiór hadisów Proroka (solallahu ‘Alajhi ła sallam) i powiedzeń jego towarzyszy (Riadiallahu Anhuma). Obecnie zawiera około 1720 jednych z najautentyczniejszych hadisów. Zebrał ją około 100 lat przed imamami Bukhari i Muslim i pozostałymi znanymi nam zbiorami, był to zatem najprawdopodobniej pierwszy zbiór hadisów. Zebranie materiałów do Al Mułatta zajęło mu około jedenastu lat. To jego uczniowie złożyli ją w jedną całość za jego poleceniem. Rozpropagował ją uczeń Abu Hanify, Muhammmad Ibn Al Hasan Asz Szaibani, który później studiował u Imama Malika przez trzy lata. Al Mułatta dotarła do uczonego o imieniu Asad Ibn Al Furat, który był słynny z głoszenia islamu na terenach Sycylii. Podstawy szkoły prawnej Imama Malika rozprzestrzeniły się powoli na tereny Hiszpanii i państw Afryki. Sposób, w jaki jego uczniowie złożyli Al Mułatta był następujący: najpierw zawierała ona sto tysięcy hadisów. Z tej liczby wybrano dziewięć tysięcy najautentyczniejszych hadisów, a z nich, poraz kolejny, 1720 najautentyczniejszych przekazów, uznawanych za takowe po dziś dzień. Pośród nich jest sporo takich, które Imam Malik przekazał osobiście, nazywa się je złotym łańcuchem przekazujących. Każdy hadis z następującym łańcuchem: Przekazał Malik, od Nafi’ego, który usłyszał go od Ibn ‘Umara,

który słyszał go od Proroka solallahu 'Alajhi ła sallam – jeśli spotkasz się z takim łańcuchem, uczeni jednogłośnie zgadzają się, że to najautentyczniejszy istniejący łańcuch przekazu.

Imam Szafi'i, Rahmatullah 'Alajh, powiedział: "Poza Księgą Allaha, nie ma dokładniejszej i prawdziwszej księgi niż Al Mułatta." Pamiętamy, że inne zbiory wtedy nie istniały (choć dziś pewnie dodałby zwyczajnie, że jest jedną z najdokładniejszych, biorąc pod uwagę złoty łańcuch przekazu cytowany i w innych zbiorach- przyp.tł.). Imam Al Mansur, kalifa tamtego okresu (ten sam, który otruł Abu Hanifę), przyszedł do Imama Malika, kiedy odbywał on pielgrzymkę i powiedział, że chce dystrybucji jego książki, a każdej innej książki z hadisami spalonej i zniszczonej. Imam Malik odpowiedział: "Nie, nie rób tego. Są ludzie, którzy zdobywają wiedzę od swoich uczonych, a także z innych źródeł. Mogą przecież istnieć źródła, których nie poznałem. Akceptować tylko moją książkę i odrzucić całą resztę jest bardzo niebezpiecznym. Nie odbieraj wiedzy innych tylko dlatego, że wolisz moją, jako że jestem człowiekiem wiedzy i nadal muszę ją zdobywać."

Za każdym razem, kiedy Imam Malik miał wydać fatwę dotyczącą nowej kwestii, kazał pytającemu poczekać, po czym szedł wykonać ablucję, siadał i mówił: "Nie ma siły ani potęgi jak tylko za pozwoleniem Allah" (la hafla ła la qułłata illa billah), wtedy zaś udzielał odpowiedzi najlepiej jak potrafił. Miał w zwyczaju mawiać: "Nie ma dla mnie nic trudniejszego, niż odpowiadanie na pytania co jest halal i co

jest haram, ponieważ reprezentuję zarządzenia Samego Allah, Stwórcy Świata.”

Pewnego razu przyszedł do niego Marokańczyk. Miał pytanie, na które żaden z uczonych w jego kraju nie potrafił mu odpowiedzieć. Podróżował więc przez 4 miesiące z wiadomością od swojego nauczyciela, który napisał: “Nie ma uczonego o większej wiedzy niż Imam Malik. Odwiedź go w Medynie i przynieś nam odpowiedź na twoje pytanie.”

Wyobraźcie sobie podróż przez pustynię trwającą 4 miesiące.

Kiedy zapytał o rozwiązanie Imama Malika, wykonał on ablucję, powiedział la haŕla ła la quŕŕata illa billah i dodał:

“Udziel mi zwłoki do jutra.” Następnego dnia poinformował go, że nie zna odpowiedzi. Student z Maroka odpowiedział:

“O, imamie. Z całym szacunkiem, uczeni w Maroku oczekują odpowiedzi, jechałem tu 4 miesiące. Kolejne 4 będę wracał.

Jak mogę im powiedzieć, że odpowiedzią Wielkiego Imama było ‘Nie wiem.’ “ “Nie masz wyjścia niż iść i powiedzieć im,

że Imam Malik nie zna odpowiedzi” – odparł, ponieważ odpowiedź, bez odpowiedniej wiedzy, mogła zapewnić mu

miejsce w Piekło. Kiedy zdarzało mu się zauważyć, że popełnił błąd, zwoływał swoich uczniów i poprawiał go w obecności

ich wszystkich. Takie rzeczy nie przychodzą łatwo. Jego zajęcia polegały na wykładzie, nie było na nich dyskusji, jak ja

zajęciach Abu Hanify. Było tak, ponieważ mieszkał w Medynie, gdzie dostępna wiedza była surowsza i

bezpośredniejsza. Ideologie dyskusji, filozofii i debat nie dotarły do Medyny.

Imam Malik miał w zwyczaju siedzieć i nauczać w tym samym miejscu, w którym robił to Prorok (solallahu 'Alajhi ła sallam), a później 'Umar, Radiallahu Anhu, w czasie swojego kalifatu. Nigdy w życiu nie przekazał hadisu na stojąco, z szacunku do słów Proroka (solallahu 'Alajhi ła sallam). Przed przekazaniem nawet jednego hadisu dokonywał ablucji, zakładał najlepsze ubranie, używał perfum, odmawiał dwa rakaty modlitwy, dopiero kiedy odczuwał spokój, szedł do miejsca, w którym nauczał Prorok (s), siadał i przekazywał hadis wraz z jego łańcuchem.

Imam Malik był świadkiem upadku dynastii Umajjadów i początek panowania dynastii Abbasydów. Przeżył ośmiu kalifa Umajjadów i pięciu spośród Abbasydów. Żył między 86 do 90 lat (nie ma jednej zgodnej wersji- przyp.tł.) Pewnego razu kalif Harun Al Raszid podarował mu trzy tysiące dinarów i zarządał w liście, by otrzymawszy je, Imam Malik natychmiastowo udał się do jego pałacu w Bagdadzie. Pamiętajmy, że Imam Malik nie opuszczał Medyny i nie podróżował. Odesłał te trzy tysiące dinarów z listem o treści: "Nigdy nie opuszczę Medyny." Kalif odesłał mu sześć tysięcy, bez żadnych rozkazów, by okazać szacunek. Spojrzał on na pieniądze, na swoich studentów i przekazał hadis Proroka (solallahu 'Alajhi ła sallam): "Ktokolwiek porzuci coś na rzecz Allah, Allah obdarzy go w zamian czymś lepszym" po czym rozdał pieniądze pomiędzy swoich uczniów.

Kiedy rozpoczęła się rewolucja przeciwko Abu Dża'farowi Al Mansur, prowadzona przez członków rodziny Proroka (solallahu 'Alajhi ła sallam), pod dowództwem imama

Muhammada An Nafs Az Zakijjah, potomka Hasana Ibn Ali, Radiallahu 'Anhu. Imam Malik wspierał przywódcę tej rewolucji, twierdząc, że gdyby ten uczyony został przywódcą, byłoby to o wiele lepszym. W tym samym czasie przywódca Medyny rozpoczął zmuszanie ludzi do przyrzeknięcia mu lojalności. Ludziom bardzo się to nie spodobało, więc podsycało to ducha rewolucji. Pewnego dnia ktoś zadał Imamowi Malikowi pytanie o ukrytym podtekście politycznym. Był on bystry i od razu to zrozumiał. Pytanie brzmiało: "Jeśli mężczyzna zostanie zmuszony do rozwiedzenia swojej żony, czy ten rozwód się liczy?" "Według teologii i w islamie w ogóle, nic pod przymusem się nie liczy" – odparł Imam Malik. Przywódca Medyny dowiedział się o tym i nakazał mu zaprzestać głoszenia tego, co mówi i nigdy więcej nie powtórzyć tego zarządzenia. Imam Malik odpowiedział: "Nie mam prawa ukrywać raz zdobytej wiedzy." Wysłano wtedy szpiega na jego lekcje. Powtórzył on to samo pytanie. Imam Malik odpowiedział w dokładnie ten sam sposób, świadomy konsekwencji politycznych. Rząd Medyny zarządził porwanie Imama Malika, więzienie i tortury. Bili go tak bardzo, że stracił panowanie i czucie w rękach i zwichnięto mu ramię. W tym czasie Imam Malik modlił się z opuszczonymi rękoma z powodu kontuzji. Kiedy jego uczniowie usłyszeli o torturach, rozpoczęli osobną rewolucję. Kalif Al Mansur przyjechał do Medyny przeprosić go za to, tłumacząc, że to nie był jego rozkaz. Obiecywał zwolnienie przywódcy Medyny i jego publiczną karę.

Pod koniec swojego życia Imam Malik bardzo się rozchorował i zmarł wskutek choroby.

*

Pewnego razu, kiedy Imam Malik był w średnim wieku, trzynastoletni chłopiec przybył do niego wysłany z Mekki przez swoją matkę. “Synu, zapamiętałeś Koran, hadisy. Chcę byś udał się do Imama Malika i nauczył jego dobrych manier, zanim nauczysz się od niego islamu” – powiedziała.

Przygotowała go i napisała list do przywódcy Mekki, który był jej kuzynem. Poprosiła, by on z kolei poprosił przywódcę Medyny o zaprowadzenie jej syna do Imama Malika, by go przekonał do zaakceptowania jej syna jako swojego ucznia. Kiedy dotarli do domu Imama Malika, drzwi otworzyła jego służąca. “Teraz nie ma pory odpowiadania na pytania. Możecie spisać swoje pytanie i odpowie on na nie w wolnej chwili. Jeśli chcecie uczyć się hadisów, uczęszczajcie na jego poranne wykłady.” “Mamy dla niego list od przywódcy Mekki” – odpowiedział przywódca Medyny. “Czego chce odemnie przywódca Mekki?” – zapytał Imam Malik pojawiwszy się w drzwiach. Przeczytał list i powiedział: “La hafla ła la qulłata illa billah. Czy doszło do czasów kiedy zdobywanie wiedzy wymaga znajomości?” Trzynastoletni chłopiec powiedział do niego:

“Niech Allah ułatwi drogę Szejka. Pochodzę z rodu Proroka (solallahu ‘Alajhi ła sallam). Jestem z rodu Kurejszytów, zapamiętałem Koran, kiedy miałem siedem lat. Kiedy miałem dziesięć lat, zapamiętałem twoją książkę Al Mułatta, wraz z łańcuchami przekazujących. Moja matka wysłała mnie by uczyć się od ciebie.” Imam Malik odpowiedział mu:

“Chłopcze, obawiaj się gniewu Allah i unikaj grzechów. Jeśli tak zrobisz, będziesz wielki w przyszłości.”

Tym chłopcem był Muhammad Ibn Idriis Al Szafi’i. Imam Szafi’i.

*

Tekst tłumaczono na język polski na podstawie wykładu Bilala Assada, za zgodą strony i kanału youtube Islamic Guidance.

Wszystko, co zostało przetłumaczone dobrze, jest dzięki łaskawości Allah, wszelkie ewentualne błędy i niedociągnięcia zaistniały z mojej winy i niedopatrzeń, niech mi je Allah wybaczy.